

N:o 14.

Af Herr **C. F. Wærn:** *Om beviljande af en pension å 4,000 kronor såsom nationalbelöning åt intendenten vid Naturhistoriska Riksmuseum, professoren A. E. Nordenskiöld.*

Under erinran hurusom de forskningsfärder, som under de senare årtiondena från Sverige afgått mot norden, redan längesedan erhållit en verkligt nationel betydelse genom det lifliga intresse, med hvilket det omfattats, genom de betydande summor, som på dem offrats af staten och enskilda personer, genom den praktiska skola de utgjort för öfver trettio svenska naturforskare, genom de viktiga vetenskapliga och geografiska resultat de lemnat och genom det material till vetenskaplig forskning, som genom dem hembragts till Sveriges riksmuseum och hvilket gjort detta i afseende å arktiska naturföremål till det rikaste i världen, och vidare hurusom de under dessa färder gjorda upptäckter och undersökningar redan blifvit eller i en framtid lofvade att blifva af praktisk betydelse genom expeditionernas meteorologiska och hydrografiska arbeten, deras omfattande undersökningar af säl- och hvalrossfångsten i polarhafvet, påvisandet af den förut ej anade fiskrikedomen vid Spetsbergens kuster, upptäckten af betydande kol- och fosfatlager, samt framförallt framträngandet till mynningen af de stora Siberiska floderna Obi och Jenissej, var det som professor A. E. Nordenskiöld hösten 1877 gjorde framställning om beviljande utaf statsverket af vissa förmåner för en ny ishafsfärd af ännu större utsträckning än någon af de föregående, nemligen till den öster om Jenissejs mynning belägna delen af ishafvet, hvilken, om man undantog färder med större eller mindre båtar, aldrig ännu plöjts af någon fartygsköl och aldrig skådat en ångares rökpelare. Expeditionens uppgift skulle blifva att i geografiskt, hydrografiskt och naturhistoriskt hänseende undersöka detta nya från vetenskaplig och äfven från praktisk synpunkt utomordentligt lofvande forskningsfält, och att om möjligt framtränga till Berings sund. Vetenskapsmännen blefvo i dessa förut obesökta farvatten i tillfälle att lemna svar på en mängd frågor rörande polarländernas forna och nutida beskaften-

het, af hvilka mer än en i och för sig vore af tillräcklig vigt och betydelse för att föranleda en sådan expedition. Endast några få af dessa frågor ansåg han sig böra påpeka och nämnde i sådant hänseende alg- och djurlifvet i detta haf, djurlevereringar från långt aflägsna tidsperioder i Sibiriens frusna jord, utredning af de svårtillgängliga polartrakternas geologi och af deras meteorologiska och jordmagnetiska förhållanden m. m., hvartill komme etnografiska forskningar och hydrografiska arbeten o. s. v., hvilket allt trots dessa länders aflägsenhet vore af största vigt för den öfriga världen att känna och mycket deraf särskildt för Sverige med hänsyn till dess nordliga läge och geologiska bildning af väsentlig betydenhet.

Denna professor Nordenskiölds framställning gaf anledning till Kongl. Maj:t nådiga proposition till Riksdagen den 18 Januari 1878 om understöd till den tillernade expeditionen; och genom Riksdagens bifall dertill och beviljande af nödigt anslag från statsverket m. fl. förmåner, genom Hans Maj:t Konungens och en annan svensk mans frikostiga bidrag, samt genom svenske sjöofficerares, sjömäns och vetenskapsmäns deltagande deruti, har den under professor Nordenskiölds egen ledning ställda expeditionen erhållit en fullt nationel karakter.

Vid mycket få tillfällen torde någon vetenskaplig expedition med större och viktigare syften hafva blifvit företagen och vid ännu färre om ens någonsin hafva blifvit med större framgång utförd än denna, om hvars fullbordan genom kringsegling af den största af den gamla verdens kontinenter vi nu dagligen kunna vänta underrättelse. Och skulle ej professor Nordenskiölds egna uppgifter om expeditionens syfte vara tillräckliga att för oss förklara dess stora betydenhet, så hafva vi i det jubel, dess framgång redan i hela världen väckt, i de hedersbetygelser, som så rikligen kommit expeditionen till del på alla de ställen, den efter lyckad nordostpassage berört, och i den ifver med hvilken de förnämsta vetenskapliga institutioner rustat sig till dess festliga mottagande och frambärandet af sina lyckönskningar vid dess ankomst till Europa, en bekräftelse, som ej kan annat än för vår nationalkänsla vara i högsta grad smickrande.

Vi kunna och böra då ej glömma att framgången väsentligast berott af dess ledares stora vetenskapliga insigter och okuffliga energi, af hans under många föregående ishafsfärder gjorda iakttagelser af företeelser i polartrakterna, af hans mångåriga studier af beskrifningarne öfver föregående upptäcktsresandes färder i dessa eller liknande trakter och deras derunder vunna erfarenheter, samt ständigt eftersinnande öfver orsakerna dertill att de ej lyckats och öfver medlen att öfvervinna mötande svårigheter af alla slag. Ej heller kunna och böra vi glömma de försakelser professor Nordenskiöld underkastat sig och den uppoffring af tillfällen till förvärf, som hans insig-

ter och viljekraft utan tvifvel kunnat medföra för honom sjelf, derest han ej så oafåtligt egnat sig åt sträfvanden för det nu vunna målet.

De handelsförbindelser, hvilka i följd af professor Nordenskiölds upptäckter och den af honom praktiskt visade möjligheten af färder under en del af året till och från de stora sibiriska floderna kunna anknytas, komma hela världen till godo, och naturligtvis mest det nordliga Asien. Särskildt för oss har emellertid expeditionernas egenskap, att vara svenska, redan medfört beställningar af fartyg m. m. samt gjort vårt namn känt och akadt på orter, som hittills varit för vår handel otillgängliga.

På sätt i det föregående varit nämndt, har professor Nordenskiöld sjelf anmärkt, hurusom de vetenskapliga forskningsfärderna till Norden hembragt samlingar, hvilka gjort vårt riksmuseum till det rikaste i världen i afseende på arktiska naturföremål. Efter mottagandet af de stora samlingar, hvilka nu pågående expedition medför från trakter, som förut ej varit af vetenskapsmän besökta, kommer riksmuseum att i nämnde hänseende bland andra museer intaga en synnerligt framstående och förherskande plats. Men efter de meddelanden, som från professor Nordenskiöld ingått, är det denna gång ej blott naturföremål, han kommer att hemföra, utan ock en stor samling af sällsynta etnografiska föremål och en synnerlig värdefull samling af böcker m. m. från Japan.

Den rika erfarenhet och de ökade kunskaper, till hvilkas förvärfvande expeditionen lemnat tillfälle för de vetenskapsmän, som varit den följaktige, skola säkert komma deras land liksom dem sjelfve till gagn.

Utän tvifvel kommer professor Nordenskiöld att vid sin hemkomst firas med utmärkelser och med talrika fester, i hvilka svenska folkets nu vid Riksdagen samlade ombud komma att delta. Efter min uppfattning blir det med detta folks önskningsar ännu mera öfverensstämmande, om Riksdagen, såsom sådan, vill lemna honom ett vedermäle, varaktigare än hvad en blott hyllning kan blifva, af sin uppskattning af de förtjenster han om fäderneslandet inlagt.

Jag föreslår derföre,

att Riksdagen måtte, såsom nationalbelöning, å allmänna indragningsstaten bevilja intendenten vid naturhistoriska riksmuseum, professoren A. E. Nordenskiöld en pension af fyra tusen kronor att från och med år 1881 årligen utgå.

Stockholm den 26 Januari 1880.

C. F. Wærn.